

PARSZA SZÓSTA¹:

Genesis 8:1-14; Księga Habakuka 3:1-5; Objawienie św. Jana 1:9-20

Autor: Tim Hegg

© Wszystkie prawa zastrzeżone • www.torahresource.com • thegg@torahresource.com

Bóg pamiętał

W postępującej narracji Księgi Genesis, mamy przywilej zobaczyć dzieło oraz charakter Boga ukazane w ciągu ludzkiej historii. Ale w tych pierwszych rozdziałach Tory celem Mojżesza nie jest po prostu zrelacjonowanie tego, co wydarzyło się w czasach starożytnych. Pisze z inspiracji Ruach, aby opowiedzieć nam o historii odkupienia – sposobu w jaki bunt rodzaju ludzkiego przeciwko swojemu Stwórcy zostanie przewyciężony przez boską suwerenność, aby doprowadzić do niekończącej się społeczności między Bogiem, a Jego stworzeniem.

Zobaczyliśmy już, że Bóg zamierza osiągnąć Swoje cele za pomocą przymierza. On Sam zobowiązuje się do obietnic złożonych wszelkiemu żyjącemu stworzeniu i rozpoczyna proces realizacji tych obietnic. Ostatecznie, przymierze zawarte z Noe miało jako swój podstawowy cel spełnienie obietnicy danej Ewie, że z jej potomstwa pochodzić będzie ktoś, kto osobiście zada ranę zwoździelowi. Chociaż rodzaj ludzki został zniszczony przez potop, ocalenie Noego i jego rodziny zabezpiecza zdolność do przeżycia potomstwu Ewy, obietnica jest wciąż nienaruszona.

Nasza parsza rozpoczyna się słowami:

„Ale Bóg pamiętając o Noem ...” (וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ) – Genesis 8:1 [tłumaczenie z Biblii Tysiąclecia]; [„Potem wspomniał Bóg ...” – nieco inaczej jest w Biblii Warszawskiej; „I wspomniał Bóg ...” – Biblia Gdańska], ale Biblia Tysiąclecia podaje tłumaczenie: „Ale Bóg pamiętając o Noem ...”

To dlatego, że słowo otwierające nasz rozdział jest tak zwanym *waw konsekwentnym*², wskazującym w tym przypadku na ciągłe lub wynikowe działanie powiązane z poprzednim kontekstem. W poprzednim rozdziale, narracja kończy się przygnębiającą uwagą, że cały rodzaj ludzki został zgładzony z powierzchni ziemi, a Noe i jego rodzina zostali zachowani w arce. Właśnie takim wyrazistym obrazem zniszczenia rozpoczyna się nasza parsza. Dlatego *waw* jest przetłumaczone poprawnie jako rozłączne – pokazując kontrast. W obliczu tej całkowitej zagłady, Noe i jego rodzina zostali zachowani, ponieważ: „Bóg pamiętał”.

Sposób w jaki zostali wybawieni z zagłady, oddany jest w warunkach przymierza:

„Bóg, pamiętając o Noem, o wszystkich istotach żywych i o wszystkich zwierzętach, które z nim były w arce”.

Oczywiście, kiedy tekst mówi, że Bóg pamiętał o Noe, obejmuje to także rodzinę Noego. Zatem ci, którzy pozostawali w arce byli „pamiętani” przez Boga. Zbyt często słowo „pamiętać” jest przyjmowane w jego polskim znaczeniu. Niektórzy mogliby to odczytywać jakoby Bóg – w obliczu długiego okresu czasu (150 dni) – zapomniał o Noe.

Wraz z globalnym zniszczeniem spowodowanym przez powódź i zgładzeniem rodzaju ludzkiego wespół z większością zwierząt, zainteresowanie Boga zostało odwrócone od Noego i arki. Po tym, gdy ustaje deszcz, Bóg nagle przypomina Sobie to, o czym zapomniał. Oczywiście to nie może być znaczenie tego wyrażenia! I jeśli przyjrzymy się wykorzystaniu terminu „pamiętać” w biblijnej narracji, to odkryjemy, że czasami nie funkcjonuje on tak, jak nasz polski wyraz. Raczej słowo „pamiętać” (זָכַר, *zakar*) jest często stosowane w języku przymierza starożytnego Bliskiego Wschodu w celu określenia wierności obietnicy przymierza.

¹ Parsza szósta w trzyletnim cyklu czytania Tory; [przyp. tłum.]

² Konsekwentny – w języku polskim oznacza *następujący po sobie; kolejny; następujący po czymś*; [przyp. tłum.]

„Pamiętać” przymierze – oznacza być jemu wiernym; „zapomnieć” przymierze – oznacza złamać je.

Zwróćmy uwagę na następujące przykłady stosowania „pamiętać” w kontekście przymierza:

„I usłyszał Bóg ich narzekanie. I wspomniał Bóg na swoje przymierze z Abrahamem, Izaakiem i Jakubem” – Exodus 2:24

„Ja także słyszałem wzdychanie synów izraelskich, których Egipcjanie zmuszają do niewolniczej pracy i wspomniałem na moje przymierze” – Exodus 6:5

„Wspomnę na moje przymierze z Jakubem, a także na moje przymierze z Izaakiem, a ponadto wspomnę na moje przymierze z Abrahamem; wspomnę i tę ziemię” – Leviticus 26:42

„Nie pogardź nami przez wzgląd na twoje imię, nie dopuść do zbezczeszczenia tronu twojej chwały; wspomnij, a nie zrywaj twojego przymierza z nami!” – Księga Jeremiasza 14:21

„Lecz wspomnę o moim przymierzu z tobą w dniach twojej młodości i odnowię z tobą przymierze wieczne” – Księga Ezechiela 16:60

„Tak mówi Pan: Z powodu trzech zbrodni Tyru i z powodu czterech nie cofnę tego, ponieważ wydali Edomowi wszystkich wygnanych mieszkańców i nie pamiętali o bratnim przymierzu” – Księga Amosa 1:9

W każdym z tych przypadków zastosowanie „pamiętać” wyraźnie oznacza „działać w wierności przymierzu”. Tak samo jest w naszej parzy. Gdy mowa jest, że Bóg „pamiętał o Noem”, oznacza to, że działał On w wierności przymierza zawartemu z Noe. Obietnica tego przymierza została dana w Genesis 6:18, i tym samym Bóg wiernie wcielił w życie to przymierze zachowując Noego, jego rodzinę oraz zwierzęta w arce. Przymierze w dalszym ciągu jest w mocy, gdy Bóg przygotowuje wyprowadzenie Noego, jego rodziny oraz zwierząt z arki. Dowodzi to boskiej inicjatywy w całym procesie wybawienia Noego z potopu.

Boże obietnice dotyczące przymierza są ustanowione jako fundament Jego miłosiernych dzieł w stosunku do partnerów Jego przymierza.

Mając dobrze ugruntowane zrozumienie słowa „pamiętać”, nie powinniśmy przeoczyć słów naszego Mistrza, gdy celebrował ostatnią Paschę, podczas Swojego pierwszego przyjścia:

„... to czyńcie na pamiątkę moją” – Ewangelia św. Łukasza 22:19

Gdy obchodzimy Paschę [heb. *Pesach*] to nie jest to jedynie ceremonia, która przywodzi nam na myśl zdarzenia, o których w przeciwnym wypadku moglibyśmy zapomnieć (choć seder paschalny sprawia, że z naszej perspektywy historyczne wydarzenia są ciągle żywe). Gdy świętujemy Paschę, to czynimy to w wierności przymierzu, którego pośrednikiem jest Sam Jezus. Świętujemy „na pamiątkę” Jezusa, tzn. jako pokazanie naszej lojalności Nowemu Przymierzu, które On urzeczywistnił. A czymże jest to Nowe Przymierze (Księga Jeremiasza 31:31-34)?

Jest to faktyczne ustanowienie Tory w życiu i społeczności wiernych, Tora nie pozostaje już tylko wypisana na kamieniu czy pergaminie, ale zostaje zapisana na sercu za sprawą Ruach.

Ponadto, posiłek [wieczera] wprowadzony do przymierza jako „pamiętanie Jezusa” (=wyznanie bycia wiernym przymierzu, którego On jest pośrednikiem), również stanowi zobowiązanie wobec innych członków przymierza. Gdy Jeremiasz po raz pierwszy informuje o „Nowym Przymierzu”, to jest jasne, że to przymierze jest uchwalone z „domem Izraela” i z „domem Judy”, ostatecznie połączonych pod jedną nazwą „Izrael”. Jakże inaczej byłby postrzegany cały „Stół Pański” przez Kościół chrześcijański, gdyby zdał sobie sprawę z tego, że słowa wyryte na „stole wieczerzy” na froncie wielu audytorium: „Na moją pamiątkę”, były w rzeczywistości deklaracją wierności przymierzu uchwalonemu z Izraelem!

Zatem pamiętanie przez Boga o Noe, jego rodzinie i zwierzętach, jest oświadczeniem o Jego wierności przymierzu, a nie wskazaniem, że zapomniał o nich! A sposób w jaki oddane jest początkowe zdanie, że zamknęły się źródła otchłani i ustał deszcz wraz z wysychającymi wodami za sprawą boskiego zarządzenia wiatru (רוּחַ, *ruach*) pokazuje, że wszystkie one były wynikiem Bożego działania w ramach poprzednio obiecanego przymierza.

Uwagi na temat chronologii podawane nam w trakcie narracji potopu są bardzo ciekawe. Wody wytrysnęły na ziemi w 600 roku życia Noego, w drugim miesiącu, w 17 dniu tegoż miesiąca (Genesis 7:11). Ziemia całkowicie wyschła w 601 roku życia Noego, w drugim miesiącu, 27 dnia tegoż miesiąca. Zatem cała gehenna trwała jeden rok i dziesięć dni. Niektórzy sugerowali, że liczba 150 dni odpowiada pięciu miesiącom uznanym w systemie roku solarne (360 dni), ponieważ stanowiłoby to pięć miesięcy po 30 dni. I chociaż może być to prawdą, to nie ma wyraźnych danych potwierdzających liczbę dni pomiędzy 17 dniem drugiego miesiąca i 27 dniem drugiego miesiąca rok później.

Ponadto, szczegóły samych miesięcy nie są pewne, choć przed wyjściem z Egiptu, gdy miesiąc wyjścia staje się pierwszym miesiącem w kalendarzu hebrajskich świąt, to wydaje się, że kolejny miesiąc został uznany jako pierwszy (inaczej, po cóż byłaby konieczność nakazania przez Boga, aby miesiąc exodusu był pierwszym?). Jeśli bieżący miesiąc, tiszri³ był pierwszym miesiącem (jak wydaje się najbardziej prawdopodobne), to wtedy potop rozpoczął się i ziemia całkowicie wyschła w miesiącu cheszwan⁴. Oznaczałoby to, że arka spoczęła na górze Ararat 17 dnia miesiąca nisan⁵, który ostatecznie stałby się środkiem Święta Przaśników (które rozpoczyna się 15 dnia miesiąca nisan). Podobnie góry stały się widoczne pierwszego dnia dziesiątego miesiąca, czyli tamuz⁶. Najbardziej interesująca jest informacja, że wody zniknęły z powierzchni ziemi pierwszego miesiąca (choć słowo „miesiąc” nie jest tam faktycznie napisane) w pierwszym dniu tegoż miesiąca. To mógłby być Jom Teruah/Rosz Haszana⁷, odpowiadający stworzeniu, gdy Bóg przewyciężył chaos „bezład i pustkowicie” poprzez tworzenie i napełnianie, zatem tutaj mógłby rozpocząć proces sprowadzania świata z powrotem do właściwego porządku. Niektórzy sugerują, że 364 dniowy rok (jak ten znajdujący się w Księdze Jubileuszów⁸) jest stosowany do obliczania chronologii potopu (zobacz: Wenham, *Genesis* w WBC, 1.180).

Może się okazać, że nie mamy wywodzić żadnego wyraźnego znaczenia z tego szczególnego raportu chronologicznego, ale mamy po prostu zrozumieć, że Bóg wykonuje Swój plan zgodnie z harmonogramem wyłącznie kontrolowanym przez Siebie. W pogańskich relacjach o potopie, bogowie nie kontrolują powodzi i przeznaczenia ludzkości, ale sami są kontrolowani przez czynniki zewnętrzne. W przeciwieństwie do powodzi opisanej przez Mojżesza w Torze, jest ona pod każdym względem kontrolowana przez Boga, Który Sam pozostaje poza kontrolą czegokolwiek i kogokolwiek. Przyszłość rodzaju ludzkiego jest wyraźnie w rękach Wszechmogącego, a On wylał zarówno Swój gniew jak i dokonał Swojego wybawienia przez ten sam element, potop.

Z jednej strony potop wprowadził w życie boski gniew na zbuntowany rodzaj ludzki. Z drugiej strony, potop był środkiem wyniesienia arki i jej wybranego „ładunku” do miejsca bezpieczeństwa oraz wybawienia. W podobny sposób śmierć, która jest karą za grzech, staje się środkiem naszego zbawienia w śmierci Mesjasza.

„Przez śmierć On pokonał śmierć”, jak jest napisane w Liście do Hebrajczyków 2:14-15.

Tłumaczenia dokonano za zgodą autora / Translation done with the consent of the author

³ **Tiszri** – pierwszy miesiąc cywilnego kalendarza żydowskiego, przypadający na wrzesień-październik w kalendarzu gregoriańskim; w kalendarzu religijnym miesiąc ten wypada jako siódmy i liczy 30 dni; [przyp. tłum.]

⁴ **Cheszwan** zwany także **marheszwan**; drugi miesiąc żydowskiego kalendarza cywilnego, a ósmy kalendarza religijnego; przypada na miesiące październik-listopad w kalendarzu gregoriańskim; liczy 30 dni w roku zwykłym, a 29 w przestępnym; [przyp. tłum.]

⁵ **Nisan** – siódmy (w roku przestępnym ósmy) miesiąc żydowskiego kalendarza świeckiego, w kalendarzu gregoriańskim przypada na marzec-kwiecień; nisan jest pierwszym miesiącem żydowskiego kalendarza religijnego i liczy 30 dni. 14 dnia tegoż miesiąca nastąpiło wyjście Żydów z Egiptu; [przyp. tłum.]

⁶ **Tamuz** – dziesiąty miesiąc w żydowskim kalendarzu świeckim, a czwarty w kalendarzu religijnym; przypada na miesiące czerwiec-lipiec w kalendarzu gregoriańskim; liczy 29 dni; [przyp. tłum.]

⁷ **Rosz Haszana**, Nowy Rok, Święto Trąbek (hebr. ראש השנה – początek roku) – pierwszy dzień świeckiego kalendarza żydowskiego; upamiętnia stworzenie świata i przypomina o sądzie Bożym; [przyp. tłum.]

⁸ **Księga Jubileuszów** – apokryf Starego Testamentu znajdujący się w etiopskim kanonie Biblii. Tytuł księgi został wzięty od kończących ją przepisów odnośnie świętowania jubileuszów i szabatów. Nadawano jej również nazwy: *Mała Genesis*, *Apokalipsa Mojżesza*, *Testament Mojżesza*, *Życie Adama*. Tekst powstał w języku hebrajskim w środowisku palestyńskim i datowany jest na połowę II wieku p.n.e. Zawiera widzenie, które miał otrzymać Mojżesz od Boga na górze Synaj. Pod względem treści jest to parafraza Księgi Rodzaju zawierająca jednak wiele wątków apokryficznych, zwłaszcza z Księgi Henocha; [przyp. tłum. za Wikipedia]